

העולה מהסוגיא

מסכת יבמות ◊ דף לד - מ ◊ גליון 6

פסח ה'תשפ"ב

דף לד - לה

- ◊ דעת ר' מאיר בדין איסור חל על איסור - ר' מאיר סובר שאין איסור חל על איסור אמנם בשני איסורים שחלו בבת אחת וב'איסור מוסיף' וב'איסור כולל' איסור חל על איסור.
- ◊ ביאה שלא כדרכה - נחלקו תירוצי התוס' לתירוץ הראשון מותר באופן שלא מוציא זרע, ולתירוץ השני באקראי מותר גם באופן שמוציא זרע אבל בקביעות אסור.
- ◊ דין הבחנה לפי שמואל
 - בת ישראל גדולה שזינתה - צריכה להמתין ג' חדשים¹.
 - קטנה:
 - נשואה שיצאה בגט - צריכה להמתין ג' חדשים².
 - נשואה שיצאה במיאון - לא צריכה להמתין ג' חדשים³.
 - שזינתה - לל"ק צריכה להמתין ג' חדשים לל"ב אינה צריכה להמתין ג' חדשים⁴.
 - גיורת ומשוחררת:
 - לל"ק - גדולה צריכה להמתין ג' חדשים, קטנה אינה צריכה להמתין ג' חדשים⁵.
 - לל"ב - בין גדולה ובין קטנה אינה צריכה להמתין ג' חדשים⁶.

◀ השלמות ▶

- א הגמ' [לד א] מוכיחה דין זה מדברי המשנה 'יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד, טמא שאכל חלב והוא נותר מן מוקדשין ביה"כ ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב, ומבאר רש"י שבזמן שהבהמה נוצרה חל עליה איסור חלב, ולאחר מכן הוקדשה הבהמה ולאחר מכן נעשתה נותר, וחל עליה איסור הקדש ואיסור נותר משום ששני האיסורים נחשבים איסור מוסיף שהקדשת הבהמה אוסר את כל הבהמה והנותר אוסר את הבהמה למזבח, ולאחר מכן נטמא האדם האוכל ונאסר גם בחתיכה זו משום שנאסר בחתיכות אחרות של קדשים וזה איסור כולל, ולאחר מכן הגיע יום הכיפורים ונאסר גם בחתיכה זו מיגו שנאסר בכל האוכלים וזה איסור כולל, ולפי ר"מ אסור גם משום הוצאה בשבת משום שהשבת חלה בבת אחת עם יום הכיפורים.
- תוס' חולק על דברי רש"י וסובר שאין הכרח מדברי ר"מ שחייב משום הוצאה בשבת שאיסור חל על איסור בבת אחת, משום שאין שייכות בין האיסור של שבת שהוא איסור הוצאה לאיסור של יום הכיפורים שהוא איסור אכילה, ולכן תוס' מבאר שהמקור ש"מ סובר שאיסור חל על איסור בשני איסורים שחלו בבת אחת הוא מדברי הגמ' בכריתות [יד א] שמבארת שלפי ר"מ חייב שני איסורים על ההוצאה משום שבת ומשום יום הכיפורים והסיבה שחלים שני איסורים על ההוצאה הוא משום ששני האיסורים חלו בבת אחת.
- ב ראה להלן הערה ו.
- ג ראה להלן [דף מב] שנחלקו התנאים בדין הבחנה בקטנה שאינה ראויה לילד, דעת ר' מאיר שיש דין הבחנה גזירה אטו גדולה, ודעת ר' יהודה ור' יוסי שאין דין הבחנה משום שלא גוזרים אטו גדולה, ושמואל פוסק כדברי ר"מ.
- ד שמואל מחדש שדברי ר' מאיר שיש דין הבחנה בקטנה נאמרו רק באופן שיצאה בגט משום שגזרו דין הבחנה אטו גדולה, אבל באופן שיצאה במיאון אין דין הבחנה משום שאין גזירה קטנה אטו גדולה משום שגדולה לא יוצאה במיאון.
- ה שמואל בלישנא קמא סובר שדברי ר' מאיר שקטנה צריכה להמתין נאמרו בין באופן שהייתה נשואה ובין באופן שזינתה ולמרות שזנות בקטנה לא שכיחא (אמנם באופן של 'חילוף' כלומר שנים שקדשו שתי נשים והוחלפו לא צריכות להמתין ג' חדשים משום שחילוף לא שכיח), אמנם שמואל בלישנא בתרא סובר שדברי ר' מאיר שקטנה צריכה להמתין נאמרו רק באופן שהייתה נשואה אבל באופן שזינתה לא צריכה להמתין ג' חדשים משום שזנות בקטנה לא שכיחא.
- ו נחלקו התנאים בדין הבחנה באשה שלא רוצה להתעבר (ראה להלן), לר' יוסי אינה צריכה להמתין ג' חדשים משום שמתהפכת כדי לא להתעבר לר' יהודה בגדולה יש דין הבחנה משום שחוששים שלא לא התהפכה יפה יפה ובקטנה אין דין הבחנה (תוס' מביא גירסא בברייתא בדעת ר' יהודה 'יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד' ומבואר שר' יהודה גזר גם בקטנה אמנם תוס' דוחה גירסא זו ונוקט שר' יהודה לא גזר בקטנה).
- אלו נשים לא רוצות להתעבר: א. גיורת שזינתה. ב. שפחה ששמעה שהולכת להשתחרר והשתחררה. ג. בת ישראל שביה או אנוסה או מפותה. ד. שפחה שיצאה בשן ועין - לרש"י לא רוצה להתעבר, משום שכל אשה שזינתה אינה רוצה להתעבר, לתוס' רוצה להתעבר. ה. גיורת שהתגיירה עם בעלה - תוס' מסתפק האם רוצה להתעבר או שאינה רוצה להתעבר.
- ז שמואל בל"ק סובר שגיורת ומשוחררת גדולה צריכה להמתין ג' חדשים, וגיורת ומשוחררת קטנה לא צריכה להמתין ג' חדשים, ובביאור הדבר כתב רש"י שגיורת ומשוחררת קטנה לא שכיחא, ותוס' כתבו שא"א לגזור קטנה אטו גדולה משום שגם גיורת ומשוחררת גדולה אינם אסורים מעיקר הדין אלא גזירה אטו בת ישראל.
- ז שמואל בל"ב סובר שגיורת ומשוחררת בין גדולה ובין קטנה לא צריכה להמתין ג' חדשים משום ששמואל פוסק כדברי ר' יוסי שאין דין הבחנה באשה שלא רוצה להתעבר כיון

פרק רביעי

◆ דיני יבמה מעוברת

- באופן שילדה וולד בן קיימא:
 - האם מועיל יבום וחליצה – לא מועיל יבום וחליצה בין לקנותה ובין לענין איסור קרובים.
 - באופן שבא עליה האם חייב קרבן:
 - באופן שידע שהיא מעוברת - אינו חייב קרבן משום שהוא מזיד.
 - באופן שלא ידע שהיא מעוברת – באופן שבא עליה בתוך ג' חדשים חייב קרבן, ובאופן שבא עליה לאחר ג' חדשים פטור משום שהוא אנוס שלא היה צריך לחשוש שהיא מעוברת^ח.
- באופן שילדה וולד שאינו בר קיימא:
 - האם מועיל יבום וחליצה:
 - לר' יוחנן:
 - מדאורייתא – מועיל יבום וחליצה לענין קניית היבמה.
 - מדרבנן – לאב"י רבנן גזרו שביאת מעוברת לא שמה ביאה גזירה שמא יהיה הוולד של קיימא ויש בכך איסור של אשת אח, לרבא רבנן לא גזרו^ט.
 - לר"ל – מדאורייתא לא מועיל יבום וחליצה לענין קניית היבמה, ומדרבנן יש איסור קרובים ואיסור לכהונה משום שנראית כחלוצה^י.

דף לו

◆ דיני הנושא אשה האסורה מדרבנן

- הכונס את יבמתו ולא ידע שהיא מעוברת והתברר שהיא מעוברת והוולד אינו של קיימא האם מהני הנישואין – לת"ק דמתניתין 'יקיים' לר' אלעזר יוציא בגט משום קנס שבא על ספק אשת אח.
- הנושא מעוברת חברו ומינקת חברו – נחלקו התנאים האם צריך להוציא בגט.
- הנושא מעוברת חברו ונאסרה עליו מדין סוטה - לא צריך להוציא בגט משום שאסורה לבעל מדאורייתא ואין חשש שיבוא עליה.
- המקדש מעוברת חברו ומינקת חברו – נחלקו תירוצי התוס' האם צריך להוציא בגט או שאינו צריך להוציא בגט כיון שאסורה עליו כדן 'כלה בלא ברכה' ואין חשש שיבוא עליה.

◆ דיני נפל

- באופן שכלו לו חדשיו – אינו נפל.
- באופן שיש ספק האם כלו לו חדשיו:
 - באופן שמת לאחר ל' יום – אינו נפל.

» השלמות «

שמהתפכת.

ח בדברי המשנה מבואר שבאופן שידוע שהוולד הוא של הראשון חייב חטאת, ובאופן שיש ספק האם הוולד הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון חייב אשם תלוי, ובדברי הגמ' להלן [לז א] מבואר שבספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון לא הולכים אחר הרוב שאשה יולדת לאחר ט' חדשים, משום שיש ריעותא שלא היה עוברת ניכר לאחר ג' חדשים.

ט הגמ' מביאה שנחלקו אב"י ורבא בדעת ר"ל האם ביאת מעוברת שמה ביאה, לאב"י לא שמה ביאה ולרבא שמה ביאה, ותוס' מבאר שכוונת אב"י בדעת ר"ל שרבנן גזרו שביאת מעוברת לא שמה ביאה הוא גזירה שמא יהיה הוולד של קיימא ויעבור על איסור אשת אח אבל מדאורייתא אב"י מודה שביאת מעוברת שמה ביאה, אמנם רבא סובר שביאת מעוברת שמה ביאה כלומר רבנן לא גזרו בכך.

בדברי הברייתא מבואר שהכונס את יבמתו מעוברת אין צרתה נפטרת משום שהוולד אינו פטור עד שיצא לאויר העולם, והגמ' מבארת שלא חוששים שהוולד יהיה אינו בר קיימא, ולפי ר"ל ביאת מעוברת לא שמה ביאה, או לפי אב"י בדעת ר' יוחנן מדרבנן ביאת מעוברת לא שמה ביאה, משום שיש רוב שהוולד יהיה בר קיימא.

אב"י ורבא נחלקו באופן שחלץ או ייבם לאחר ג' חדשים, אבל באופן שחלץ או ייבם בתוך ג' חדשים מבואר בדברי המשנה להלן [מא א] שאסור לייבם בג' חדשים הראשונים מחמת דין הבחנה וכן אסור לחלוץ בג' חדשים הראשונים משום דכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה, ובאופן שעבר וחלץ לרש"י [מא ב ד"ה אלא משום] אין החליצה פסולה, ולתוס' [בסוגיון ד"ה ונמצאת] לתירוץ הראשון החליצה פסולה מדרבנן לתירוץ השני אין החליצה פסולה מדרבנן משום שהאיסור של הבחנה הוא רק לכתחילה.

י הגמ' מבארת שהמקור של ר"ל שמדאורייתא לא מועיל יבום וחליצה במעוברת הוא מסברא שלא אומרים 'תגלי מילתא למפרע' שהוולד אינו בר קיימא, או משום שיש פסוק 'ובן אין לה' עיין עליו.

תוס' מבאר שלמרות שלפי ר"ל ביאת מעוברת לא שמה ביאה באופן שבא עליה אינו חייב קרבן משום איסור אשת אח, כיון שאיסור אשת אח הותר אפילו באופן שלא מקיים מצווה בביאה.

○ באופן שמת בתוך ל' יום - לרשב"ג נחשב ספק נפל לרבנן אינו נפל"א.

▪ לרש"י - מדובר באופן שמת מעצמו.

▪ לתוס' - מדובר באופן שלא מת מעצמו (כגון שאכלו ארי) אבל באופן שמת מעצמו נחשב נפל.

דף לו

◇ דין ספק ממזר (כגון שתוקי ואסופי)

- לת"ק – מדאורייתא מותר בממזרת ומותר בישראלית משום שדורש 'לא יבא ממזר בקהל ה' ממזר ודאי הוא דלא יבא הוא ממזר ספק יבוא בקהל ודאי הוא דלא יבוא הא בקהל ספק יבוא'.
- לר' אליעזר – מדאורייתא ספק ממזר אסור בממזרת שמא הוא כשר ואסור בישראלית שמא הוא ממזר משום שלא דורש דרשה זו.
- פסק ההלכה – לרב הלכה כר' אליעזר ולשמואל הלכה כת"ק.

◇ דיני אין ספק מוציא מידי ודאי

- אופנים שבהם אומרים אין ספק מוציא מידי ודאי – אב שמות ויש בן ודאי וספק בן (כגון ספק ובני יבם בנכסי יבם, וכן ספק ויבם בנכסי סבא) הבן הודאי יורש הכל"ב.
- אופנים שבהם לא אומרים אין ספק מוציא מידי ודאי:
 - ספק ויבם בנכסי מיתנא.
 - ספק ובני יבם בנכסי מיתנא.
 - ספק ובני יבם בנכסי סבא¹.
 - סבא ויבם בנכסי ספק.
 - סבא וספק בנכסי יבם.

דף לח

◇ שומרת יבם שמתה

- נכסי צאן ברזל:
 - לרש"י - נחלקו האמוראים במסכת בבא בתרא [קנה א] האם בחזקת היבם או דלמא בחזקת האשה או דלמא יחלוקו היבם והאשה.
 - לתוס' - לכו"ע בחזקת היבם.
- נכסי מלוג - לב"ש יחלוקו היבם והאשה, ולב"ה בחזקת האשה. ונחלקו האמוראים בביאור המחלוקת.
 - לעולא ורבה – נחלקו בנכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום².
 - לאביי – נחלקו בנכסים שנפלו בחיי הבעל אבל נכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום בחזקת האשה³.

» השלמות «

יא הגמ' מבארת שהלכה כרשב"ג, ולכן יבמה שהתקדשה לאחר ומת בן היבמה בתוך ל', באופן שהתקדשה לישראל צריכה לחלוץ כרשב"ג משום שנחשב ספק נפל, ובאופן שהתקדשה לכהן: לרב משרשיא צריכה לחלוץ כרשב"ג למרות שנאסרת לבעלה, ולרבינא אינה צריכה לחלוץ משום שסומכים על דברי רבנן שלא היו נפל.

יב רש"י כותב בספק ויבם בנכסי סבא 'הוי יבם ודאי יורש ויודע מכח מי הוא בא ומוחזק בנכסים', ומשמע בדברי רש"י שהסיבה שהיבם נחשב לודאי כיון שירש חלק מהנכסים ולכן נחשב ודאי בכל הנכסים, אמנם תוס' מבאר שרק באופן זה שהיבם ודאי יורש והספק אינו ודאי יורש נחשב היבם לודאי, אבל באופן אחר לא מועיל שירש במקצת מהנכסים להחשב ודאי בכל הנכסים.

הגמ' דנה בספק ובני יבם בנכסי יבם לאחר שהיבם קיבל חצי מהנכסים של המיתנא, לרב 'קם דינא' והספק אינו מקבל כלל לרבי ירמיה 'הדר דינא' והספק מקבל ממ"נ מנכסי המיתנא.

יג באופן זה הספק טוען שצריך לקבל חצי ובני היבם אומרים שצריך להתחלק יחד איתם בכל הירושה ולכן בחלק שמודה הספק לבני היבם ובני היבם לספק מקבלים ובחלק שיש ספק מתחלקים.

יד בדברי המשנה בכתובות [עא א] מבואר שאשה שנפלה לה נכסים לאחר שנשאת הנכסים בחזקת יורשי הבעל ולכן באופן שמכרה הבעל מוציא מיד הלקוחות, אמנם יבמה שנפלה לה נכסים לאחר שנפלה ליבום אינה נחשבת כמו ודאי נשואה אלא כ'ספק נשואה', ולכן לפי ב"ש חולקים היבם והאשה, ולפי ב"ה מעמידים את הנכסים בחזקת יורשי האשה משום שהאשה מוחזקת יותר מהיבם.

ברישא של המשנה בסוגיין כתוב 'שומרת יבם שנפלה לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים' ומבואר שלפי ב"ש הנכסים בחזקת האשה, ובביאור הדבר נחלקו עולא ורבה: עולא מבאר שדברי ב"ש שיחלקו היבם והאשה, נאמרו ביבמה שנפלה מהנישואין, אבל יבמה שנפלה מהאירוסין הנכסים בחזקת האשה, משום שזיקת יבמה שנפלה מהאירוסין עושה 'ספק ארוסה'. ורבה מבאר שדברי ב"ש שיחלקו היבם והאשה נאמרו ביבמה שנפלה מהנישואין ומתה, אבל ביבמה שנפלה מהנישואין ולא מתה הנכסים בחזקת יורשי האשה משום שהאשה נחשבת לוודאי והיבם נחשב לספק.

טו אביי סובר שלפי בית שמאי: אשה נשואה הבעל מוחזק יותר מהאשה בנכסי מלוג ('ידו עדיפה מידה'), ויבמה שיש לה זיקה היבם והאשה מוחזקים בשווה ('ידו כידה'), ולכן נכסים

○ לרבה - נחלקו בנכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום ועשה מאמר, אבל נכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום לפני שעשה מאמר בחזקת האשה, ונכסים שנפלו בחיי הבעל לכו"ע יחלקו היבם והאשה^{טז}.

● כתובה - בחזקת היבם.

◆ האם היבם זכאי בפירות של נכסי מלוג בחיי היבמה

- לעולא ואביי - לבית שמאי היבם מקבל חצי מהפירות, ולפי בית הלל היבם לא מקבל פירות^{יז}.
- לרבה ורבה - לכו"ע אין היבם אוכל פירות^{יח}.

דף לט

◆ דין כתובה בשומרת יבם - באופן שיש נכסים לאח המת, שיעבוד הכתובה על נכסי המת ולא על נכסי הייבם. ובאופן שאין נכסים לאח המת שיעבוד הכתובה על נכסי היבם^{יט}.

◆ מה עדיף יבום או חליצה

- לרבנן - בין באופן שמכוונים לשם מצווה ובין באופן שאין מכוונים לשם מצווה יבום עדיף.
- לאבא שאול:
 - באופן שמכוונים לשם מצווה - יבום עדיף.
 - באופן שאין מכוונים לשם מצווה - חליצה עדיפה, ולרש"י אין כופין על כך ולתוס' כופין על כך^כ.

◆ דיני יבום וחליצה בגדול האחים

- גדול וקטן (אח אחר) רוצים לייבם - גדול קודם משום ש'מצווה בגדול לייבם'^{כא}.
- גדול רוצה לחלוץ וקטן (אח אחר) רוצה לייבם:
 - לל"ק - נחלקו האמוראים האם חליצת גדול עדיפה או ביאת קטן עדיפה^{כב}.
 - לל"ב - לכו"ע ביאת קטן עדיפה.

שלמות

שנפלו בחיי הבעל ומת יחלקו היבם והאשה. ולפי בית הלל: אשה נשואה הבעל והאשה מוחזקים בשווה ('ידו כידה'), ויבמה שיש לה זיקה האשה מוחזקת יותר מהבעל ('ידה עדיפה מידו'), ולכן נכסים שנפלו בחיי הבעל ומת בחזקת האשה. אבל נכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום בחזקת האשה (וזהו הביאור ברישא של המשנה 'שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים').

טז רבא סובר שבין לפי ב"ש ובין לפי ב"ה אשה נשואה הבעל מוחזק יותר מהאשה בנכסי מלוג ('ידו עדיפה מידה'), ויבמה שיש לה זיקה היבם והאשה מוחזקים בשווה ('ידו כידה'), ולכן נכסים שנפלו בחיי הבעל ומת יחלקו היבם והאשה. וכן רבא סובר שנכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום ולא עשה מאמר בחזקת יורשי האשה (וזהו הביאור ברישא של המשנה 'שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים') שהנכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום בחזקת האשה). ונחלקו ב"ש וב"ה בנכסים שנפלו לאחר שנפלה ליבום ועשה מאמר, שלפי ב"ה מאמר קונה מדרבנן ולכן הנכסים בחזקת יורשי האשה, ולפי ב"ש מאמר עושה 'ודאי ארוסה וספק נשואה' ולכן יחלקו היבם והאשה.

ומבואר שנחלקו אביי ורבה בדעת ב"ה בנכסים שנפלו בחיי הבעל, שלאביי בחזקת האשה, ולרבה יחלקו היבם והאשה, וכן נחלקו אביי ורבה במסכת כתובות [דף פג].

יז לפי עולא נחלקו ב"ש וב"ה האם היבם מקבל בפירות, לפי ב"ש מקבל חצי מהפירות משום שיבמה נחשבת 'ספק נשואה' וחולקים, ולפי ב"ה אינו מקבל מהפירות ולמרות שיבמה נחשבת 'ספק נשואה' מ"מ הנכסים בחזקת האשה. ולפי אביי נחלקו ב"ש וב"ה האם היבם אוכל פירות, לב"ש היבם מקבל חצי מהפירות משום ש'ידו כידה', ולפי ב"ה היבם לא מקבל פירות משום ש'ידה עדיפה מידו'.

יח לפי רבה בין לפי ב"ש ובין לפי ב"ה אין היבם אוכל פירות נכסי מלוג, משום שהמחלוקת של ב"ש וב"ה נאמרה רק באופן שהיבמה מתה, אבל באופן שהיבמה חיה הנכסים בחזקת האשה משום שאין ספק מוציא מידי ודאי. ולפי רבא בין לפי ב"ש ובין לפי ב"ה אין היבם אוכל פירות נכסי מלוג, משום שדברי רבא שמאמר מועיל לפי ב"ש לעשות 'ודאי ארוסה וספק נשואה' נאמרו רק לאחר מיתת היבמה, אבל בחיי היבמה לא מועיל מאמר משום שהיבמה נחשבת לוודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי [תוס'].

יט הגמ' מבארת שבאופן שיש נכסים לאח המת, שיעבוד הכתובה על נכסי המת ולא על נכסי היבם, משום ש'אשה הקנו לו מן השמים', אבל באופן שאין נכסים לאח המת, שיעבוד הכתובה על נכסי היבם, כדי 'שלא תהא קלה בעיני להוציאה'.

כ הגמ' מבארת שבתחילה שהיו מכוונים לשם מצווה אמרו שעדיף ליבם, אבל היום שאין מכוונים לשם מצווה מצוות חליצה עדיפה. והגמ' מסיימת שיש אופן שבי"ד אומרים לייבם שיכול לחלוץ או לייבם, ולפי רש"י מדובר בזמן הזה שאין מכוונים לשם מצווה, ולמרות שעדיף לחלוץ מ"מ אין כופין על כך, ובאופן שהיבם רוצה לייבם יכול לייבם, ולפי תוס' מדובר בזמן הזה באופן שידוע שמכוונים לשם מצווה (כגון שבאים לחלוץ), אבל באופן שלא ידוע שמכוונים לשם מצווה כופים לחלוץ.

הגמ' לקמן [קו א] אומרת שבאופן שהיבם רוצה לייבם, והיבמה רוצה לחלוץ ואינה רוצה להתייבם ונותנת 'אמתלא' לדבריה, בי"ד מטעים את היבם כדי שיחלוץ כגון שאומרים לו חלוץ ע"מ שתקבל מאתים זוז, ורש"י מחדש שבאופן שלא הצליחו להטעותו כופין לחלוץ, אמנם תוס' חולק שאין כופין על כך.

כא ראה לעיל [דף כד] שיש מצווה שגדול האחים ייבם, ובאופן שאינו רוצה מצווה שייבם האח הקטן ממנו, וכן הלאה, ובאופן שכולם לא רוצים חוזרים וכופין את הגדול לייבם.

הגמ' מבארת שלמרות שיש מצווה שגדול האחים ייבם, מ"מ באופן שגדול האחים נמצא במדינת הים האח השני צריך לייבם, ולא מחכים שיבוא גדול האחים ממדינת הים, משום שלא משהים את המצווה, וכן הגמ' מבארת שלמרות שיש מצווה שגדול האחים ייבם, באופן שגדול האחים הוא חרש או שוטה, האח השני צריך לייבם, משום שהיבמה לא צריכה להתייבם לחרש או לשוטה.

כב הגמ' מבארת שגם לפי המ"ד שביאת קטן עדיפה, באופן שהאח הגדול רוצה לחלוץ ויש אח קטן (פחות מגיל י"ג) לא מחכים עד שיגדיל הקטן ואולי ירצה לייבם, אלא הגדול חולץ, משום שלא משהים את המצווה.

- גדול רוצה לחלוץ וקטן (אח אחד) רוצה לחלוץ – לפי הלישנא בתרא נחלקו האמוראים האם חליצת הגדול עדיפא או ששניהם שווים.
- ◆ דיני עדות לענין יבום וחליצה – נחלקו האמוראים האם צריך שני עדים להעיד שהיבם הוא אח של המת, או דלמא מספיק קרוב או אשה, והגמ' פוסקת שמספיק קרוב או אשה.

דף מ

◆ דין אכילת קדשים

- מי אוכל את הקרבן – נחלקו תירוצי התוס' בדעת רבא האם יש מצווה שהכהן המקריב יאכל חלק מהקרבן^ג.
- צורת אכילת קרבן מנחה – צריך לעשות את המנחה 'מצה' ואסור לעשותה 'חמץ', ולפי רב יצחק בר אבדימי אסור לעשותה 'חלוט' למרות שחלוט נחשב מצה לענין מצוות אכילת מצה^ד.

◆ מי יורש את נכסי האח המת

- באופן שאח אחד ייבם:
 - באופן שהאב מת - המייבם יורש את נכסי המת^ה.
 - באופן שהאב חי – לרבנן המייבם יורש את נכסי המת, לר' יהודה האב יורש את נכסי המת^ו.
- באופן שאח אחד חלץ:
 - באופן שהאב מת – כל האחים יורשים את נכסי המת בשווה.
 - באופן שהאב חי - האב יורש את נכסי המת.

◆ דיני איסורי עריות לאחר חליצה

- החולץ והחלוצה – אסורים מדרבנן זה בקרובי זה, וכן אסורים זה ב'שניות' של זה^ז.
- האחים והחלוצה – מותרים זה בקרובי זה.

☞ השלמות ☞

כג הפסוק אומר 'מצות יאכל במקום קדוש', ורבא מבאר שיש מצווה שהכהן המקריב יאכל את המנחה, ולפי הפירוש אחד בתוס' כוונת רבא שיש מצווה שהכהן המקריב יאכל חלק מהמנחה, ושאר המנחה מתחלקת לכהני המשמר או לבית אב, ולפי הפירוש השני בתוס' אין מצווה שהכהן המקריב יאכל, אלא כוונת רבא שיש מצווה שכהני המשמר או בית אב יאכלו את המנחה.

כד המקור של רב יצחק בר אבדימי שאסור לעשות את המנחה 'חלוט', הוא מהפסוק 'מצות תאכל במקום קדוש', והחידוש בכך שלמרות שחלוט נחשב למצה, מ"מ לענין אכילת מצה צריך לעשות את המנחה מצה ממש.

הגמ' מבארת שחלוט נחשב למצה לענין אכילת מצה באופן שחלט את המצה וחזר ואפה אותה, אבל באופן שחלט את המצה ולא אפה אותה, אינה נחשבת למצה. ובדברי התוס' מבואר שמדובר בבליה רכה, ונחלקו תירוצי התוס' בחלוט של בליה עבה, לפי תירוץ אחד דינה שווה לבליה רכה, ולפי תירוץ שני אינה נחשבת למצה כלל. ותוס' מחדש שאסור לעשות מצה גדולה חלוטה משום שאינו נחשב ל'לחם עוני'.

כה המקור שהאח המייבם יורש את נכסי המת דכתיב 'יקום על שם אביו המת'.

כו רבנן סוברים שהדין שהאח המייבם יורש את נכסי האח המת, נאמר בין באופן שיש אב ובין באופן שאין אב, אמנם ר' יהודה דורש מהפסוק 'והיה הבכור' הוקש ירושת האח המייבם לבכור, כמו שבכור אינו יורש כשהאב חי, כך האח המייבם אינו יורש כשהאב חי.

כז הגמ' מבארת שהחולץ אסור בקרובות החלוצה (כגון אמה ואם אמה), וכן אסור ב'שניות' החלוצה (כגון אם אב אמה). וכן החלוצה אסורה בקרובות החולץ (כגון אביו ובנו), וכן אסורה ב'שניות' החולץ (כגון בן בתו).

הגמ' מבארת שהחולץ מותר ב'קרובות צרת החלוצה' (כגון שחלץ ללאה מותר בקרובות של צרת לאה), והגמ' מבארת שדין זה נאמר בין לפי ר"ל [דף י] שסובר שהחולץ שבא על הצרה יש בה איסור כרת, ובין לפי ר' יוחנן [שם] שסובר שהחולץ שבא על הצרה אין בה איסור כרת, משום שהאיסור של אחות חלוצה הוא מדרבנן, ורבנן גזרו רק בקרובות החלוצה ולא בקרובות של צרת החלוצה.

הגמ' מבארת שהחולץ אסור לא רק בקרובות החלוצה אלא גם ב'צרת קרובות החלוצה' (כגון שחלץ ללאה אסור בצרה של אחות לאה), ורש"י מבאר שסיבת האיסור של 'צרת קרובות החלוצה' משום שהקרובות של החלוצה הולכות יחד עם החלוצה לבי"ד, ונראה שחלץ לקרובות החלוצה ולכן אסור גם בצרותיהם שלא יאמרו שמוותר אדם בצרת חלוצתו, תוס' מקשה על דברי רש"י שאין איסור צרות אלא במקום מצווה, ולכן תוס' מבאר שהאיסור של 'צרת קרובות החלוצה' נאמר באופן שנשואה לאח של המת גזירה משום שצרת ערוה.